

earum, de quibus statim subdemos, simul plenius clariusque magis distincte vidit et cognovit, quam aliqua mens humana posset intelligere aliquid singulare.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA

Abyssus poenitatis ex magnitudine occasionum, seu crucis.

SECUNDO consideremus magnitudinem occasionum, scilicet, crucis eius. Tria siquidem fuerunt semper in Christo Iesu in hoc saeculo quoad vixit, ex quibus est formata mentalis crux eius. Primum fuit immensus amor; secundum immensus dolor; tertiumque fuit immensum gaudium. Nam sicut duo ligna se intersecantia constituant crucem, quae in medio clavo nectuntur; sic dolor et gaudium constituunt Christi mentalem crucem, ut gaudium erigatur in altum propter honorem divinum, et dolor in transversum propter nostrum flagitium, et haec duo in amore quasi in clavo medio nectuntur, aut potius ab ipso amore illa duo aequaliter oriuntur tamquam a principio radicali.

415. Primo ergo mensura ab omni creatura immensurabilis Dominicæ crucis fuit immensus amor, a quo processit. Nam tanta extitit, quantus ad Deum et ad proximum amor fuit; quia enim fuit

unitus Verbo personali unione, tota capacitas naturae ipsius, quae ex personali unione dilatata extitit, tota amore repleta fuit, immo tota fuit amor in Verbo. Secundo etiam mensura et magnitudo Dominicæ crucis tanta fuit, quantus extitit dolor in mente eius, et poena in carne. Pro cuius intellectu sciendum est, secundum Alex. de Ales in III, quod dolores Christi fuerunt poenales, maxime propter duo. Primo quia erant contra naturam patientis; secundo quia erant contra voluntatem naturalem sensualitatis. Insuper est notandum, quod differunt materialiter a doloribus poenae; nam poenae variantur in corporis membris secundum ipsarum poenarum diversitatem, et membrorum vivacitatem et sensibilitatem. Dolores vero variantur in mente secundum eius vivacitatem, atque naturalem et accidentalem dispositionem, necnon et secundum varietatem obiectorum ipsum dolorum; nihilominus membrorum poena in momento per dolorem menti communicatur; atque dolor mentis quasi absque mora per poenam ipsi corpori habet communicari. Ex quo patet omnes mentales dolores, qui ab instanti conceptionis fuerunt in mente eius, per indicibiles, ac variatas poenas resolvebantur in Corpus suum sanctissimum, secundum diversitatem obiectorum suorum dolorum; necnon et omnes eius corporales poenae secundum earum diversitatem et acerbitatem in eius mentales dolores modo inexplicabili resolvebantur. Denique quantum Deum et proximum adamavit; tantum, sicut infra dicetur, de

iniuriis iniuriati, atque iniuriantis doluit, et poenam sensit.

416. Tertio immensurabilis mensura et magnitudo Dominicae crucis fuit immensum gaudium ipsius Christi. Nam secundum Alex. de Ales in iii, propterea fuit meritoria, quia fuit in parte rationali, sicut volutum et placitum.

417. Inaestimabile tamen erat gaudium, quia delectatio in superiori parte animae eius, in qua, scilicet, fruebatur. Nam quantum dilexit Deum et proximum, tantum dolebat et laetabatur; de iniuriis offensi et offensoris non utique fuisset virtuosus dolor, nec etiam gratus Deo, si doluissest invitus; quinimmo sicut aliis fruebatur virtutibus, sic et ista fruebatur suarum virtutum summa. Proinde in hunc dolorem, sicut in rem sibi placitissimam, et a se inaestimabiliter praedilectam, toto mentis ferebatur conatu. Amplius addi potest, quod licet odisset Dei iniurias, tamquam summe impias et iniquas, tamen gaudebat et conabatur tota voluntate illa mala odisse, et quod mirabilius est, in hoc respectu Dominus plus doluit pro malis daemonum et damnatorum, licet redemptio ad eos non transiret, quam pro culpis electorum suorum; immo tanto amplius, quanto maior malitia, maiorque iniuria Dei continebatur in eis.

FERIA SECUNDA

Abyssus penalitatis ex multitudine rationum doloris.

TERTIO consideremus multitudinem rationum, scilicet, ex quibus dolor eius tantae magnitudinis fuerit, quod apud humanam et Angelicam intelligentiam incomprehensibilis erat. Hoc quidem dolore, sicut praedictum est, ab instanti suea conceptionis, dum vixit in carne mortali, semper mens eius plena fuit, ac per multas ac varias poenas in organo sui humani esse resolvebatur, secundum varietatem obiectorum diversorum, sicut praetactum est. Et licet multiae huius doloris rationes dari possint; tamen duodecim fructus ligni vitae merito dici possunt. Hoc siquidem lignum, quod Christus est ex utraque parte fluminis, scilicet, humanitatis promerentis, et divinitatis meritum dilatantis, per singulos menses afferebat hos duodecim fructus, id est, fructiferas rationes, sicut Apoc. xxii mystice designatur. Ad quos gustandum hortatur Apost. ad Philipp. ii, cum ait: *Hoc enim sentit in vobis, quod et in Christo Iesu;* qui, scilicet, videndo praeterita, praesentia et futura, propter duodecim duplicitas rationes amando dolebat, et laetabatur ex amore, dolore, et gaudio, quasi dicat Apostolus: Non tantum cum uno sensuum animae vestrae, scilicet, visus aut gustus, sed etiam cum omnibus quinque sentite

eius amorem, eius dolorem, eius gaudium in dolendo; et hoc potest esse thema in festo Sanctae Crucis.

419. Has igitur duodecim fructiferas rationes per ordinem subiungamus.

420. Prima ratio est offensionis; secunda est ignorantis; tertia refectionis; quarta reverberationis; quinta compassionis; sexta incisionis; septima deformationis; octava fornicationis; nona contritionis; decima privationis; undecima obligationis; duodecima abbreviationis. Unde merito Prophetæ in persona Domini ad Patrem ait, Psal. lxxxvii: *Omnis fluctus tuos induxisti super me.* Glossa, id est, omnes passiones. Et alibi idem ait, Psal. lxviii: *Veni in altitudinem maris, scilicet, amaritudinum, et temporas, scilicet, mortis, demersit me.* Loquitur Christus mortuus per evidentiam facti.

FERIA TERTIA

Rationes doloris. — Ratio offensionis.

ERIGE iam mentis oculos, anima Deo devota, ad crucis Christi triumphale vexillum, et tres suaviissimos fructus huius suavissimi ligni, seu tres lapides pretiosos atque splendentes contemnare in summitate illius, et tres in dextro eius cornu, aliasque tres in sinistro, et in imo ipsius crucis alios tres. Et ut praedicti duodecim fructus

divisi, seu partiti, medullitus et avidius saporentur, quaelibet praedictarum rationum dividatur in duas, ut sic duplicitae duodecim rationes inexplicabilis crucis Christi in vigintiquatuor rationes consurgent, quasi vigintiquatuor horae naturalis diei, in quibus speculando conversabatur et cruciabatur Filius Dei Iesus, iuxta vaticinium Zach. xiv cap., qui ait: *Est dies una, quae nota est Domino, etc.*

422. Prima ratio est offensionis. Duo aspectus continue erant in mente Iesu. Primus ad dilectum Deum; secundus ad dilectum proximum.

423. Primus aspectus erat ad dilectum Deum; proinde quantum dilexit aeternum Patrem, tantum doluit de qualibet offensa eius; et quantum dilexit aeterni Patris gloriam, tantum doluit peccati contra eum ignominiam. Amplius, tantum dolorem sumpsit pro qualibet culpa, quantum erat gravis aeterni Patris iniuria, et quantum requirebat emenda. Et si unius mortalis iniuriae infinita est gravitas, quanta erit tunc omnium simul? Ad quamlibet quidem singularem culpam, seu iniuriam, seu contumeliam summi Patris, habuit singularem aspectum. Sume tibi exemplum de filio summi Imperatoris; qui si dilectum Patrem cerneret a vilissimo ribaldo per lutum et stercus, per capillos et barbam contumeliose trahi, et pugnis, et calcibus os, et faciem eius contundi, quanta is amaritudine repleretur? utique quantum diligeret eum, ac quanto ignominiosius tractaretur. Multo quidem id perfectius erat in Christo, ut ex se patet.

424. Secundus Christi aspectus erat ad dilectum proximum; unde quantum dilexite os, qui suum offendebant Patrem, tantum dolebat de tali offensione. Et ut sequamur exemplum filii praedicti Imperatoris, si tanta dilectione filius ille ad ribaldum afficeretur quod se in eum cordialiter transformaret, ut quasi sibi ac si illa fecisset imputaret ad poenam, quantus dolor multiplicaretur in corde eius? Pro praedictis duobus aspectibus Prophetæ (PSAL. CVIII), ait: *Fiant filii eius orphani, et uxor eius vidua.* In quo vero duplex viduae indicatur dolor. Primus ex morte mariti; secundus, quia orbati patre sunt eius filii; ut mystice innuat duplex praedictus amor et dolor: amor ad Deum et proximum, et dolor de mortali offensa Dei, et damno offendentis proximi.

FERIA QUARTA CINERUM

Ratio ignorationis.

SECUNDA ratio est ignorationis. Duo alii aspectus erant in mente Iesu circa humanum genus, scilicet, quia videbat illud ignorare duo. Primo, quantum fuit beneficium suae humanitatis; secundo, quantus fuit in assumendo humanam naturam amor suae immensissimae charitatis, qui, scilicet, eum humani fecit. Has igitur ignorantias in humano genere semper Christus recognoscens, tantum dolorem in mente sua de illis sumpsit, quantum erat be-

neficium suae humanitatis, et quanta fuit in hoc magnitudo suae charitatis cum qua et carnem assumpsit, et pro nobis in cruce mori voluit. Et quae natura humana, vel Angelica exprimere posset magnitudinem beneficij assumptionis nostræ humanitatis in hoc erga nos suae immensissimae charitatis? Proinde Ambrosius ait: *Tristis erat, quia parvulos nos relinquebat; parvulos, inquit, id est, de utroque beneficio ignorantes.*

FERIA QUINTA

Ratio recessionis.

TERTIA est recessionis. Duo alii aspectus erant in mente Christi. Primus, quo intelligebat magnitudinem poenae ex qua debebat mors inferri; secundus, quia cognoscebat quantum seipsum diligebat qui debebat mori. Ex hoc dupli aspectu in mente eius tantus generabatur dolor, quanta erat poena, ex qua moriturus erat, et quantus erat amor, quem ad seipsum habebat. Et de hoc dupli aspectu (MATT. XXVI) Dominus ait: *Tristis est anima mea usque ad mortem, scilicet, quia video poenam quam debo sustinere, et amorem quo me diligo, et teneor me diligere.* Et quia nullus in humana natura, neque totum humanum genus sufficiebat hoc intelligere, et sibi compati, atque sibi regratiari, ideo vice omnium electorum

sibi ipsi condoluit, sicut Deo in assumpta natura pro humano genere patienti. Unde sicut in aliis, sic et in hoc omnium electorum suorum supplevit defectum, totum se relinquens in gratiarum actione Deo et sibi ipsi de tanto beneficio electis collato, et in seipso nos omnes fecit recognoscentes; in quo et nos reputamur plene grati de beneficio redemptionis, et causa concrucifixi similitudini mortis eius.

FERIA SEXTA

Ratio reverberationis.

SECUNDO adduntur aliae tres rationes.
428. Prima ratio est reverberationis. Duo alii aspectus erant in mente Domini nostri Iesu Christi. Primus ad sua dulcissimae Matris amorem; secundus ad sua amorosissimae Matris dolorem. Quia enim intelligebat dulcissimam Matrem suam super omnes alias creaturem ex suo amore incurabilibus doloribus plenam, tantum in mente sua dolebat, quantum amorosissimam Matrem suam diligebat, et quanti erant dolores in corde Virginis Matris. Sed quum beata Virgo in cognitione omnium dolorum Christi illustrata fuerit, et in charitate perfecta ad Filium fuerit sublimata, tantum de eis doluit, quantum id status materna excellentiae requirebat; et hi materni dolores continue mentem Filii sagittabant. Proinde Ier. Thren. 1, in persona

Domini ait: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor, sicut dolor meus, scilicet, hoc duplice aspecto considerato.*

SABBATO

Ratio compassionis.

SECUNDA ratio est compassionis; quia enim Christus caput erat omnium electorum, duo quoque alii aspectus erant in mente eius. Primus ad omnes martyrum poenas; secundus ad aliorum salvandorum labores et meritoria opera. Ex hoc vero duplicato aspectu tantus in anima eius generabatur dolor, quanta erant omnium aliorum iustorum laboriosae atque meritoriae operationes; nam omnium Martyrum dolores per compassionem ita suscepit Iesus Christus, quod multo amplius et dolorosius fuerant infixi cordi eius, quam in Martyribus qui illa supplicia sustinuerunt; necon et omnium electorum labores non solum in generali exceptit in corde suo, sed etiam singulariter singulos multo distinctius atque perfectius, quam illi qui pro suo nomine illos sustinuerunt. Proinde in persona Domini de hoc duplice aspectu Prophet ait: *Sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea.* Ossa quidem fortia Martyres extiterunt, quos propter tormentorum asperitatem dispersos dicit. Alii vero electi, quasi guttae sudoris Christi, propter labores eorum de eius corpore effusi sunt, qui

omnes in Christi sanguine sudores mystice demonstrantur; nam sanguis ad Martyres, et sanguineus sudor ad ceteros electos et iustos convenientius adaptari potest.

DOMINICA I. QUADRAGESIMAE

Ratio incisionis.

TERTIA ratio est incisionis. Alios quoque duos aspectus habuit Filius Dei Christus. Primum ad omnes mortales culpas; secundum ad omnes infirmitates nostras. Ex hoc duplice aspectu tantum in anima sua dolebat, quot et quantae erant mortales culpae, per quas praescindebantur membra eius ab eo, et quot et quantae erant infirmitates mentales et corporales suorum pretiosorum membrorum. Et de hoc duplicitate dolore, Ierem. ait: *Foris interficit gladius*, scilicet, mortalis culpae membra Christi praescindentis, *et domi mors similis est*, videlicet, cuiuslibet infirmitas membrorum quodlibet infirmantis. Stupendum quidem excessum doloris sumit ratio supradicta ex respectu gratiae capitis, quo redemptor et emendator est omnis mali, quod inflictum fuit per peccatum. Ideo sumpsit Iesus haec omnia lamentanda et deploranda ut sua; non quidem ad committendum, quia peccatum non sumpsit, sed ad perfecte solvendum et satisfaciendum, quia ad hoc venit intantum, quod omnium personam induens pro omnibus sa-

tisfecit. Proinde mystice dici potest quod ipse est ille magnus peccator et poenitentiatus pro omnibus et in omnibus, pro cuius poenitentia¹ gaudium est in coelo plusquam super omnibus ordinibus Angelorum, qui digna poenitidine non eguerunt.

FERIA SECUNDA

Ratio deformationis.

TERTIO superadduntur aliae tres rationes. 432. Prima ratio est deformationis. Etiam alios duos aspectus habebat Christus in anima sua. Primus erat ad animae imaginem; secundus ad animae similitudinem. Proinde videns horrendam deformitatem, quam consequitur anima ex perpetratione mortalis culpae, tantum doluit de illius deformatione, quanta erat nobilitas seu formositas imaginis animae ad imaginem Dei formatae, et quanta erat excellentia similitudinis Dei in illa; unde Ieremias (THREN. IV), admiranter stupefactus in persona Domini, ait: *Denigrata est super carbones facies eorum*, scilicet, quantum ad imaginem et quantum ad similitudinem Quum enim Christus esset legitimus animarum sponsus, perfecte diligens animarum decorum, in doloribus et angustiis suis totum se reliquit, et per cineres malitarum

¹ Peccator, poenitentia et similia verba latissimo et improviso sensu accipienda sunt, ut patet.